

Yhteenveto

Tartuntatautilain
kokonaisuudistuksen
sidosryhmätyöpajat

joulukuu 2023–huhtikuu 2024

2. Työpaja

Pandemia 2: Vapaa liikkuvuus

Aika: 30.1.2024 klo 9-16

Paikka: kh. Pankkisali, Aleksanterinkatu 7

Työpajan tavoitteet

Työpajassa keräsimme tietoa, kokemuksia ja näkemyksiä eri alojen toimijoilta. Tämän tiedon pohjalta tartuntatautilainsäädäntöä lähdetään uudistamaan seuraavien kahden vuoden aikana.

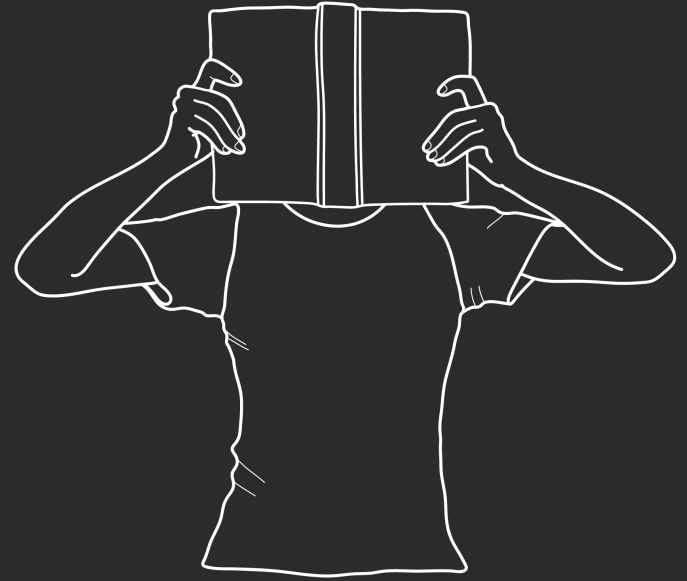
Työpajassa pyrimme luomaan yhteistä ymmärrystä seuraavista teemoista:

1. Mitä tartuntatautilain uudistaminen tarkoittaa ja mitä sillä tavoitellaan.
2. Millaisilla toimenpiteillä tartuntatautien leviämistä ehkäistään kolmessa eri skenaariossa.
3. Millaisia vaikutuksia toimenpiteillä on asiakkaisiin, työntekijöihin, työnantajiin, ympäristöön ja elinkeinon harjoittamiseen yleisesti.

Tämän esityksen sivuille 4–12 on dokumentoitu pienryhmien esittämät **toimenpiteet**. Sivuilta 13–25 löydät arvioidut **vaikutukset**. Jos haluat tutustua koko työpajan keskustelun **yhteenvedoon**, löydät sen sivuilta 26–30.

Toimenpiteet

Jokaisessa pienryhmässä kirjattiin, millaisia tartuntatautiin leviämistä ehkäiseviä toimenpiteitä osallistujien toimialoilla olisi mahdollista tehdä eri skenaarioissa. Toimenpiteet asetettiin nelikenttään sen mukaan, oliko toimenpide helppo vai vaikea toteuttaa ja millaisia vaikutuksia sillä olisi toimintaan. Punaisille lapuille kirjattiin ensimmäisen, keltaisille toisen ja vihreille kolmannen skenaarion toimenpiteet.

Skenaario 1: Valmius ja varautuminen tartuntatautiuhkiin

- Koulutus
- Harjoittelu
- Rokotukset
- Materiaalinen varautuminen
- Varautumissuunnitelmien teko
- Kansainvälinen ja EU-tasoinen yhteistyö
- Kansallisten viranomaisten yhteistyö
- Tiedottaminen
- Yleiset hygieniatoimenpiteet
- Tautitapausten tunnistaminen ja normaalit jatkotoimet
- Portnet (EMSW kehittäminen ja ylläpito)

Skenaario 2: Tartuntatautiuhan tunnistaminen

Viranomainen

- Tehostettu tapausseuranta ja tilannekuva
- Päivystyspisteiden informointi, myös muut yhteydenottokanavat
- Suojautumisohjeet, suojainten hankinta
- Päiväkotien ja koulujen henkilöstön ja huoltajien informointi
- Testaus- ja jäljityskapasiteetin nosto
- Viestintä väestölle
- Viranomaisyhteistyön tiivistyminen

Liikenteen toimijat

- Toimijoiden yhteystietojen ajantasaisuuden varmistaminen
- Viestintä sovitusti
- Passenger locator form (lakisääteiseksi?)
- Lentoliikenteen rajoittamisen harkinta (työkalut on)

Skenaario 3: Laajalle levinnyt tartuntatauti

- Aikuisväestön motivointi
- Yhtenäinen viranomaisviestintä
- Henkilönsuojainten käyttö, maskipakko
- Henkilönsuojainten saatavuuden varmistaminen (kotimaan tuotannon käynnistäminen)
- Viestintä
- Jatkuva dialogi eri toimijoiden ja viranomaisten välillä

Ryhmä 2

Tartuntatautiin leviämisen ehkäiseminen TOIMENPITEET

OHJE: Kirjotkaa post-it-lapuille, millaisia tartuntatautiin leviämistä ehkäiseviä toimenpiteitä toimialallanne olisi mahdollista tehdä kuvatun kaltaisessa tilanteessa. Kirjoittakaa yksi toimenpide / lappu. Kun olette kirjoittaneet lappuille riittävästi erilaisia toimenpiteitä, asettakaa ne nelikettään. Arvioikaa jokaisen toimenpiteen kohdalla: Onko toimenpide helppo vai vaikea toteuttaa? Millaisia vaikutuksia toimenpiteellä on elinkeinotoimintaan?

Canvas täyttäjät:

Päivämäärä:

Helppo toteuttaa

Pysäyttää toiminnan

Vaikea toteuttaa

Edistää toimintaa

LESTOLIKEN-
TEGS RAJOT.
TAMISEN
MARKKINAT
(TOTEUTUS ON)

KOULUTUS

HARJOITTELU

VIEHTÄMÄ
VÄESTÖLLE

ANOMAI-
SUUS YHTEIS-
TÖN
KANSALLISEN

EDOTTA-
MINEN

AIKUIKUNNAN
MORVILAN.
YHTEINÄINEN
VIRANOMAI-
SVEIKKE

TARUNTAUTIA
TAVOITTEEN
TUNNITTAMAI-
NEN JA
JÄRJESTÄMÄ
(MORVILAN)

YLEISET
HYGIENIA-
TOIMENPITEET

TOIMILIIKEDEN
YHTEISTÖ-
JEN
AJANTASAII-
SUUDEN
VARMIKUNNAN

PRÄVIKUNNAN
JA KOUKUN
HEIKKIJÄSTÄ
JA KUOLETTAVI-
INSAKUNNAN

JÄRKITEN,
ERIT. HASEIEN
SAATAVUUDEN
VARMIKUNNAN
→ KOTIMAAN TUO-
TUUS KATAVALIUMIEN

VIRANOMAI-
SUUS YHTEISTÖ

PÄÄLLÄ
MAKUN
KÄYTTÖ

VIESTINTÄ
SOVITUS

Edistää toimintaa

ROKOTUKSET

VIRANOMAI-
SUUS YHTEISTÖ

EU
YHTEISTÖ

VIESTINTÄ
- JÄTKÄVA
DIALOGI →
TOIMILIIKEDEN
KANSSA

TEHTÄVÄ?
JÄLKI
KARANTOITUS
NOITTO

PASSENGER
LOCATOR
FORM
(LÄHESÄ?
TEKESI?)

VIRANOMAI-
SUUS YHTEISTÖ

VARAUS-
MISVAUNN-
TELMIEN
TEKO

SUUNNITTE-
LUKUNNET,
SUUNNITTELU
MANKINTA

HENKILÖ-
SUOJAUS-
KÄYTTÖ

MATERIAALI-
NEN
VARAUS-
MINEN

Oppiminen alkaa täältä
www.haus.fi

VALTION KOULUTUS-
JA KEHITTÄMISTALO

Sataja koulutuksia valtion
yhteisiin osaamisiin liittyen

HAUS

Skenaario 1: Valmius ja varautuminen tartuntatautiuhkiin

Liikenteenharjoittajien yhteistyö: sovitaan toimenpiteistä yhdessä, yhteistyörakenteet monitoimijaympäristöissä (matkakeskus, lentokenttä, satama)

Tiedonvaihto: viranomaisten ohjeet (odotetaan), velvollisuus tiedottaa viranomaisia

Asiakasviestintä ja matkustajien turvallisuus: informointi hygieniasta, tiedotus matkustajille, matkustajien turvallisuussuunnitelma, eristämistoimet (yksittäisissä tilanteissa)

Ohjeet: ohjeet ja tiedotus työntekijöille, ohjeiden vaikuttavuuden arviointi ja päivittäminen

Päivittäis- ja valmiussuunnittelu: olemassa olevien ohjeiden ja määräysten noudattaminen, valmiussuunnitelman ajantasaistaminen, tarvikevaraston päivitys, työntekijöiden suojaaminen, sopimukset (valmius ottaa lisäpalveluita käyttöön kuten rokotukset jäsivous)

Tiedon kerääminen: matkustusdatan kerääminen ja hyödyntämisen valmiudet

Tilannekuva: tartuntataudin seuranta (kansallinen, kansainvälinen), viestintä tilannekuvasta

Tartunnaniäljitys

Skenaario 2: Tartuntatautiuhan tunnistaminen

Tilannekuva ja seuranta: tilanteen tunnistaminen viranomaisviestinnän perusteella ja yhteistyön tiivistäminen, varautumis- ja valmiussuunnitelman aktivointi, seurataan terveysviranomaisten ohjeita ja määräyksiä, annetaan tietoa myös viranomaisille

Viranomaisviestintä: yhdenvertainen ohjeistus kaikille liikenteenharjoittajille samanaikaisesti, tilanteesta viestiminen kansalaisille, viranomaistoimintamallien aktivointi (varautumissuunnitelmat usein liian laajoja)

Toiminnan jatkuvuuden turvaaminen: etulinjan työntekijöiden ohjeistus ja turvaaminen, liikennepalveluiden ja kuljetusten jatkuvuus turvataan (esim. lisärahoitus jos julkisesti tuetun liikenteen lipputulot vähenevät)

Henkilöstö: tiedotus ja toimintaohjeet, henkilöstön suojaaminen, toimenpiteistä sopiminen organisaation sisällä, varautuminen, liikennealan työntekijöiden saatavuuden turvaaminen

Matkustajat: tiedottaminen, viranomaisohjeiden huomiointi toiminnassa, maahantulon estäminen estäminen tai eristäminen tarvittaessa

Terveysviranomainen: tilannekuva, diagnostiikka, tapausmääritelmä, toimenpideohjeet terveydenhuollolle, epidemiatilanneviestintä viranomaisille ja kansalaisille

Skenaario 3: Laajalle levinnyt tartuntatauti

Liikenteenharjoittajien toiminnan turvaaminen: sijaisjärjestelyt, poissaolot, vuorojen supistaminen, oman toiminnan aktiivinen johtaminen, toiminnan jatkuva arviointi, uudet liikennejärjestelyt, matkustajamäärien rajoittaminen, tarve opastaa asiakkaita lisääntyä, mahdolliset lomautukset

Liikenne ei saa lakata pelkästään tartuntataudin takia. Välttämättömät liikenteen palvelut turvataan.

Vuoropuhelu vuoropuhelu viranomaisen ja liikenteenharjoittajien välillä, työkalujen suunnittelu yhteistyössä

Terveysviranomainen: tilannekuva, seuranta, kotimaisten tapausmäärien seuranta, viestintä (kotimainen ja kansainvälinen), ei-lääkkeelliset torjuntatoimet, ohjeet, rajoitussuosituksat

Päätöksenteko: tietoperustainen päätöksenteko, ohjaukset ja rakenteet selkeät ja toimivat

Tavaraliikenne: selkeä tilannetieto kontaminoitumisen estämiseksi, tavaravirtausta, liikenteen jatkaminen

Tartuntoja estävät muut keinot: maskipakko (hyötyä vai ei?), oikeanlaisten testien hankinta, väärennösten estäminen ja hamstrauksen välttäminen

Skenaario 1: Valmius ja varautuminen tartuntatautiuhkiin

Laivat: kansainvälinen vaatimus (health declaration), jolla ilmoitetaan sairastapauksista satamiin, matkustajien tarkastus (ei tarkkaa), sisäinen ohjeistus reagoinnista sairastapauksissa, perusterveystarvikkeet saatavilla

Varuskunnat: harjoittelu, ohjeistus, toimivaltuuksien tarkastaminen, tilannekuvan ylläpitäminen

Tiedonkulun varmistaminen: tiedottaminen, sosiaalinen meida ja verkkosivut, muistutetaan hygieniasta, rokotukset

Työn järjestäminen: etättyö, sairaslomasuosituksen, rokotukset, käsihygienia

Ympäristöterveydenhuolto: yhteistyö (kunnat, HVA:t), viestintä

Työterveys: epäily, seuranta, ilmoitukset, laboratorioilmoitukset, hoito, rajoitukset

Terveydenhuolto: avohoito, koulut, laitokset (sairaalat, THL, vankilat jne.)

Terveydenhuollon varautumissuunnittelu

Skenaario 2: Tartuntatautiuhan tunnistaminen

Varautumissuunnitelma: suunnitelman läpikäynti ja päivitys

Viestintä: tiedotus ja ohjeistus monissa kanavissa, varmistetaan yhtenäinen tiedotus, selkokieliäisyys

Tilannekuva: selkiyttäminen monialaisessa ryhmässä yli rajojen, kansallinen toimija, epidemiatilanteen seuraaminen (kansainvälinen, kansallinen ja paikallinen)

Laivat: Satamakäyntien aikana kyseisellä alueella nouatetaan korotettua hygieniää, ohjeet tautialueilla liikennöiville laivoille

Työn järjestäminen: ohjeistus, etätöiden lisääminen, virkamatkojen peruminen, yhteisten harjoitusten peruminen tautialueilla

Maahantulo: ohjeistus, alueelta palaavien tavoittaminen ja karanteeni, arvio eristämisen tarpeesta ja hoidosta, matkustamisen rajaamissuositus

Terveydenhuolto: hoitopaikkojen varmistaminen (pediatria, teho), diagnoosien saatavuus ja kattavuus, henkilönsuojaimet

Varhaiskasvatus ja koulut: ohjeet

NATO-koordinaatio

Skenaario 3: Laajalle levinnyt tartuntatauti

Oikeasuhteiset toimet: Mitä suurempi kuolleisuus ja vakavampi tauti, sitä järeämmät toimet (sairastuneiden tunnistaminen oireperustaisesti, perheiden karanteeni ja eristäminen, kaikkien kontaktien vähentämiseen kohdistuvat laajat toimet, massakaranteeni); Jos tauti paranee kotihoidoiseksi 5 vrkssa eikä jää jälkitauteja eikä merkittävää kuolleisuutta, ehkäisevät toimet vähäisempiä, laillisuusvalvonta toimenpiteisiin

Terveydenhuolto: suunnataan henkilökunnan panos hoitamaan sairastuneet

Toiminnan turvaaminen: logistiikka, sotilaallinen liikkuvuus, päätöksenteko, ei-kiireellisen lykkääminen, kriittisten tehtävien sijaisjärjestelyt, eläkeläisten kutsuminen töihin, virka-apujärjestelyiden harkinta, varautuminen erikoisjärjestelyihin miehistönvaihtojen osalta

Viestintä: yhteistyö (HVAt, AVI, STM, THL, kunta, Folkhälsomyndigheten)

Ohjeet: työssäkäyntialueille yhtenäiset ohjeet, raja-alueille erityisohjeet

Etättyöt: ohjeet ja mahdollisuus pitempiaikaiseen etättyöhön soveltuvin osin

Skenaario 1: Valmius ja varautuminen tartuntatautiuhkiin

Asiakaskontaktien hallinta: sähköisen asiainnin mahdollistaminen, varaudutaan suojaamaan huostassa olevat (maskit, käsidesi)

Töiden järjestäminen: tilanteen huomiointi työvuorosunnittelussa, etätyöskentelyn lisääminen

Työterveys: tilanteen edellyttämät toimenpiteet, rokotukset, henkilöstön ohjeistus tartuntatautiin leviämisen ehkäisemiseksi, työnantajan ohjeet ja edellytetyt toimenpiteet, koulutus, varusteet

Valmiussuunnittelu: Erilaisten skenaarioiden hahmottaminen uhkaan liittyen, harjoitukset (palaute ja toiminnan uudelleen suunnittelu), vastuutahojen nimeäminen, varautumissuunnitelmien tarkastaminen ja päivittäminen, materiaalin varautuminen

Maahantulo: maahan saapuvien henkilöiden terveydentilan havainnointi, ulkomaalaislain mukaisen lääkärintarkastuksen pyytäminen

Rajanylityspaikat: tilannekuvan ja tiedonvaihdon varmentaminen, partio- tai rajanylityspaikkakohtaisten varusteiden hankkiminen

Viestintä: viraston sisäinen tiedonkulku, käsi- ja yskimishygienian korostaminen, tiedotus erit. riskiryhmille, tiedonvaihto ttl-viranomaisten kanssa

Skenaario 2: Tartuntatautiuhan tunnistaminen

Selvitetään, sopivatko viranomaisen perustehtävä ja normaaliolojen toimivaltuudet vallitsevaan tilanteeseen

Yhteistyö ja yhteistoiminta: selkeät rakenteet, SM-koordinaatio erityisesti rajalla, valtiotasoinen koordinaatio, tiedonvaihto EU- ja kansallisella tasolla, yhteistyö eri viranomaisten välillä (sote, Rajavartiolaitos, Poliisi, Tulli, STM, THL jne.), matkustajatietojen hankinta liikenteenharjoittajilta (ideaali?)

Varautumis- ja valmiussuunnitelman käyttöönotto: toimintakorotit terveysturvallisuuden edistämiseksi, siirrytään etätyöhön, maskit, poikkeusjärjestelyt esim. asiointiin, varautuminen pitkäkestoiseen toimintaan

Henkilöstön suojaaminen: suojavälineet, tartuntojen välttäminen, määräys työ- ja terveysturvallisuuden toimenpanosta

Rajanylityspaikat: Kaikkien toimijoiden yhteinen tilannekuva ja tiedonvaihto, asiakkaiden tartuntojen minimointi, liikkumisjärjestelyt, TTL:n mukaisten viranomaisten läsnäolo rajalla (ideaali), sisärajavälvoannon palauttaminen väliaikaisesti, rajat kiinni, suunnitelmien toimeenpano, matkustuskielto (suositus)

Viestintä (ulkoinen): Valtionhallinnon yhteinen viestintä ja ihmisten toimintaan vaikuttaminen, operatiivisen ryhmän perustaminen

Skenaario 3: Laajalle levinnyt tartuntatauti

Resurssit: työ- ja sietokyvystä huolehtiminen, henkilöstön riittäminen, työssä jaksaminen ja resilienssi (ml. etätyöt, lasten hoito hankala järjestä), varautuminen tilanteeseen jossa merkittävä osa henkilöstöstä on pois töistä

Henkilöstön suojaaminen: mahdollisimman laaja etätyö, työnantajan joustavuus korostuu

Määräykset: rajanylityspaikkajärjestelyt rajoitukset tai sulkeminen, karanteenipakko, alueelliset liikkumisrajoitukset, ulkonaliikkumiskielto,

Poliisi: poliisitehtävien priorisointi (virka-apu), reservipoliisin täysimääräinen käyttöönotto

Rajanylityspaikat: testaus, rajoitusten toimeenpano terveysturvallisesti

Maahantulo: negatiivinen testitulokset edellytyksenä, liikenteenharjoittajien tarkastusvelvollisuus lähtömaassa (ideaali)

Asiakaspalvelu: palvelupisteiden sulkeminen, palveluolajen rajoittaminen

Automaation hyödyntäminen (ideaali)

Ihmisten toimintaan vaikuttaminen muuten kuin hallintopakolla. Yhteiskuntaa ei voida kokonaan sulkea vaan taudin kanssa opitaan elämään.

Toimenpiteiden vaikutukset

Pienryhmät valitsivat jokaisesta skenaariosta yhden toimenpiteen ja arvioivat, millaisia vaikutuksia kyseisellä toimenpiteellä on:

- Elinkeinotoimintaan,
- Huoltovarmuuteen,
- Asiakkaisiin ja
- Tartuntatautien ehkäisyyn.

Tarkasteluun
valittu
toimenpide:

Tiedotusohjeet

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- sairauspoissaolot vähenevät
- varautuminen paranee
- taloudelliset säästöt

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- lisäkustannuksia
- sairastavuus ja taudin leviäminen laskee

Vaikutukset huoltovarmuuteen

- tietoisuus lisääntyy

Vaikutukset asiakkaisiin

- aiheuttaa pelkoa
- ohjeiden mukainen toiminta kansalaisilta
- käsidesien tarjoaminen asiakkaille

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Viestintä
hygieniatoimista /
niiden toteutuminen
sekä varautumisen
ylläpito

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- kustannuksia toimijoille
- toimintaedellytykset säilyvät

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- jos toimenpiteitä on, ehkäisee tartuntatautien vaikutuksia
- jos toimenpiteitä ei ole, ei ole vaikutuksia
- estää tartuntoja

Vaikutukset huoltovarmuuteen

- paranee
- vähentää sairauspoissaoloja

Vaikutukset asiakkaisiin

- vaikutukset eivät näy asiakkaille
- palveluiden kysyntä säilyy

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Viestintä-
ohjeistus

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- varautuminen etätöihin tai poissaoloihin
- varautuminen muuttuviin asiakasmääriin (suuri/pieni)
- hyvä viestintä rajoittaa tautia ja sitä kautta helpottaa elinkeinotoimintaa
- antaa toimintaedellytyksiä

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- jos onnistuu, edistää ettei taudit leviä
- tiedon pitää olla oikeaa, koska väärinymmärtäminen tai tulkitseminen voi aiheuttaa hankaluuksia
- antaa tietoa mikrobista viranomaisille

Vaikutukset huoltovarmuuteen

- tietoisuus toimijoille ja kansalaisille varmistaa sen, että toiminnot jatkuvat mahdollisimman normaalisti
- tilannekuva on kaikille toimijoille ja päättäjille yhteinen, minkä vuoksi toimenpiteet ovat linjakkaita ja mikä varmistaa viranomaisten tilannekuvan ulkopuolisille
- parantaa, edellyttäen että viestintä on yhdenmukaista
- logistiikka: hyvä varautuminen häiriöihin esim. tavarankuljetuksista
- sujuvoittaa joukkojen ja materiaalin liikkumista

Vaikutukset asiakkaisiin

- sisäinen, ulkoinen sekä yhtenäinen viestintä virastoilta luo luottamusta
- lisää ymmärrystä ja varmistaa yhteiskunnan hyväksynnän toimenpiteille
- kuntalaiset saavat ajankohtaista tietoa ja osaavat omalta osalta varautua ja hankkia esim. rokotukset

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Yhteistyön
tehostaminen ja
tiedonvaihto

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- yhdenmukainen soveltamiskäytäntö eri viranomaisten kesken

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- ennaltaehkäisy paranee
- varautuminen tehostuu tiedonvaihdon avulla
- tilannetietoisuus paranee
- ohjeistusten laatiminen henkilöstölle kenttätyössä
- TTL:n mukaisen tarkastuksen tietojen hyödyntäminen rajatarkastuksessa
- rajanylityspaikan vastuiden ja valtuuksien selvittäminen

Vaikutukset huoltovarmuuteen

- kysynnän ja tarjonnan varautuminen
- voidaan käsitellä laajempänä kokonaisuutena

Vaikutukset asiakkaisiin

- viranomaisten yhdenmukainen toiminta paranee
- mahdollisuudet vaihtoehtoiseen asiointiin
- viranomaistoiminnasta selkeämpi viestintä
- hallinnon toiminta tehostuu tiedon liikkuesssa

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Tilannekuva ja
oman toiminnan
turvaaminen

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- vuoropuhelu viranomaisten kanssa ja toimijoiden mahdollisuus vaikuttaa
- viranomaistoimijoiden aktivoituminen
- toiminnan rajoittaminen ja niiden taloudelliset vaikutukset
- varautuminen ja toimet

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- tiedon hakeminen ja viranomaisten antama ohjeistus selkeytyy
- tartuntojen ehkäisy ja hoito

Vaikutukset huoltovarmuuteen

- oman henkilöstön kyvykkyyks jatkaa toimintaa mahdollistaa palvelun jatkuvuuden ja toiminnan normalisoitumisen
- hankintojen priorisointi
- rajoituksia

Vaikutukset asiakkaisiin

- aiheuttaa pelkoa
- opastaa oikeaan käyttäytymiseen

**Tarkasteluun
valittu toimenpide:**

Tilannekuvan
rakentaminen
yhteistyössä
terveysviranomaisten
kanssa

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- mahdolliset rajoitukset haittaavat elinkeinotoimintaa

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- testaus, jäljittäminen ja eristäminen

Vaikutukset huoltovarmuuteen

- linjakasta ja tietoon perustuvaan toimintaa

Vaikutukset asiakkaisiin

- mahdolliset toimet haittaavat asiakkaita
- lisää kansalaisten luottamusta

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Ideaalitilanne:
Espanja
eristetään
“täydellisesti”

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- tiettyjen tuotteiden saatavuus heikkenee, minkä takia on etsittävä uusia tuottajia
- matkailukohteet siirtyvät muualle ja ylipäättään matkustuselinkeino kärsii
- matkailuyritysten konkurssseja

Vaikutukset tartuntatautiin ehkäisyyn

- tartuntatauti ei leviä
- toimen epäsuhtaisuus ja tehottomuus
- ihmiset osaavat varautua ja rajaaminen yhteen maahan lieventää paniikkia
- hidastaa tartunnan leviämistä globaalisti ja Suomeen
- jos eristys tapahtuu alussa, toimii hyvänä rajana
- jos reagoidaan liian myöhään, on liian rankka toimenpide suhteessa hyötyyn

Vaikutukset huoltovarmuuteen

- tuonti- ja vientialat joutuvat varautumaan
- kriisisuunnitelmien tekeminen ja käyttöönotto
- toteuttaminen vie runsaasti resursseja
- Suomi ei ole Espanjasta riippuvainen kulutustavaroiden suhteen esim. hedelmät ja viinit jonka takia ei vaikuta merkittävästi
- Suomen kannalta rajallinen vaikutus, mutta Espanjan kannalta vakava

Vaikutukset asiakkaisiin

- Espanjan eläkeläiset ovat riskiryhmänä ja lapsiperheiden varautuminen on todella tärkeässä asemassa
- yksilötasolla voi olla katastrofaalinen
- ulkopoliittinen riski ja yhteistyö vaikeutuu kaikkien kanssa (EU, NATO)
- koetaan ylimitoitetuksi ja ei-oikeasuhtaiseksi
- kaksoiskansalaiset ja muut maassa oleskelevat eivät saa tulla Suomeen Espanjasta
- toimii selkeänä viestinä ja ohjeena
- ihmiset eivät pääse matkustamaan

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Sisärajalvonta
ja matkustus-
rajoitukset

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- ruuhkauttaa elinkeinotoimintaa
- ihmisten ja tavaroiden liikkumisen häiriöt
- haittaa elinkeinotoiminnan harjoittamista esim. turismi

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- yhdenmukaiset viranomaisten toimenpiteet Viron, Norjan, Ruotsin ja Keski-Euroopan välillä
- poliisin virka-apu ja PTR-viranomaisten (Poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos) yhteistoiminta
- vaatii merkittävästi resursseja ja vaikuttaa muiden lakisääteisten tehtävien hoitoon
- terveydenhuollon kuormitus vähenee
- oman henkilöstön altistuminen ja resurssien riittävyys
- rajoitukset antavat aikaa viranomaisille varautua
- tartuttavien rajoitettu maahanpääsy ja hidastaa taudin leviämistä

Vaikutukset huoltovarmuuteen

- varastot tyhjiksi ja niiden uudelleen täyttö
- vaikuttaa tavaroiden liikkumiseen
- tärkeiden henkilöryhmien suojele
- suojavälineet omalla henkilöstöllä

Vaikutukset asiakkaisiin

- asiakkaiden käännyttäminen rajalla lähtömaahan vs. karanteeni
- Suomeen hoitoon hakeutuminen
- turvapaikkahakemukset kohdemaasta
- vapaan liikkuvuuden rajoittaminen
- viranomaisten viestinnän korostunut rooli
- sisärajalvonnan palauttamisen viestinnällinen ja mahdollisesti ennaltaehkäisevä vaikutus

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Oman
toiminnan
jatkuvuus ja
torjuntatoimien
priorisointi

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- kysynnän lasku
- taloudellinen kannattavuus

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- omien tilojen käyttösuunnitelmat viranomaisten kanssa
- tautitaakan pieneneminen

Vaikutukset huoltovarmuuteen

- lieveilmiöt esim. testeissä ja saatavuus

Vaikutukset asiakkaisiin:

- hysteria
- vuoroja priorisoidaan runkolinjoille ja liikennettä harvennetaan

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Oman
toimintakyvyn
varmistaminen,
esim. etätyöt ja
työskentely
vuoroissa

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- etätyön yleistyminen missä se on mahdollista

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- muiden palveluiden toteuttaminen vähenee ja kapasiteetti laskee
- toimintavarmuus lisääntyy

Vaikutukset huoltovarmuuteen

- positiivinen vaikutus
- priorisointi toiminnassa

Vaikutukset asiakkaisiin:

- palveluaikojen pidentyminen, vuorojen vähentyminen
- henkilöstön työturvallisuus korostuu

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Ideaalitilanne:
Mahdollinen
virka-apu
tarkasti säännelty

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- ei rasita yhtä toimijaa liikaa

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- selkeä toimivalta ja prosessien ja suhteiden selkeyttäminen
- resurssien tehokas hyödyntäminen ja kartoittaminen

Vaikutukset huoltovarmuuteen

- ei saa estää ydintehtävän suorittamista
- resursseja voi fokusoida tärkeimpiin tarpeisiin
- mahdollistaa työvoiman vapauttamisen muihin töihin

Vaikutukset asiakkaisiin:

- sääntelyn keskittäminen sujuvoittaa tulkintaa
- päätöksenteon sujuvoittaminen
- nopeampi palvelu
- järkevä resurssien käyttö
- toimivalta selkeyttää sitä, mitä saa tehdä, keneltä kysyä ja mistä tarkistaa

**Tarkasteluun
valittu
toimenpide:**

Tarkoituksen mukainen henkilöstösuunnittelu sekä muiden viranomaisten tukeminen vs. omien tehtävien hoito

Vaikutukset elinkeinotoimintaan

- kriisitilanteesta hyötyvien toiminnan lisääntyminen

Vaikutukset tartuntatautien ehkäisyyn

- sisäraja- ja valvonnan hoitaminen
- turvallisuusviranomaisten resilienssi
- riski saada tartunta kasvaa viranomaisilla
- tilannekuvan merkitys joka auttaa ymmärtämään missä tarpeet ovat

Vaikutukset huoltovarmuuteen

- turvallisuusverkon kestävyys
- huoltovarmuuden kannalta tärkeän liikenteen kulku

Vaikutukset asiakkaisiin:

- oikeuksien turvaaminen ja kansalaisten kriisin sietokyky paranee
- kansalaiset eivät saa poliisipalveluita
- odotusajat pitenevät
- viranomaisten viestinnän merkitys kasvaa
- väestön suunnittelematon liikehdintä, omaehtoinen evakoituminen

Yhteenvedo keskusteluista

Pienryhmät esittelivät lopuksi omat tuotoksensa, ja niistä käytiin yhteinen keskustelu. Keskustelun keskeisimmät havainnot on dokumentoitu seuraaville sivuille.

Luottamus rakentuu pitkällä aikavälillä - ei vain kriisitilanteessa

Monet yksilöihin kohdistuvat rajoitteet perustuvat luottamukseen. Tämän luottamuksen ylläpitäminen on tärkeää kaikkina aikoina. Myös virheet vaikuttavat tähän luottamukseen. Virheitä ei voida aina välttää, varsinkin jos kyse on jatkuvasti muuttuvasta tilanteesta, josta saadaan tippoittain tietoa. Tilanteesta kuitenkin selvittää paremmin, jos luottamuspääomaa on normaalitilanteessa kertynyt

Rohkeutta ja selkeyttä päätöksentekoon

Silloin kun tartuntatautilanne vaatii määräysten tekemistä ja sanktioiden asettamista, ne olisi myös hyvä tehdä. Selkeä päätöksenteko motivoi toimimaan oikein ja hankaloittaa säännöistä lipsumista.

Tutkittua tietoa toimenpiteiden vaikutuksista tulisi olla enemmän saatavilla

Osallistujat kokivat, että tällä hetkellä tietoa erilaisten tartuntatautien ehkäisyyn tähtäävien toimenpiteiden vaikutuksista joko ei ole riittävästi tai toimijoilla ei ole siihen näkymää. Jotta toimenpiteitä voidaan tehdä oikeasuhtaisesti, tieto niiden vaikutuksista tulisi olla kaikkien päätöksiä tekevien saatavilla.

Vastuiden ja roolien selkiyttämistä kaivataan edelleen

Eri organisaatioiden vastuut sekä normaali- että kriisitilanteissa tulisi selkiyttää. Vastuita tulisi kirkastaa sekä ohjeiden, suositusten ja määräysten asettamisen että viestinnän ja tiedottamisen osalta. Myös virka-avun antamiseen ja pyytämiseen toivottiin selkeyttä. Osallistujat huomioivat myös sen, että tartuntataudin leviäminen on vain yksi kriisi ja että usein erityyppisiä kriisitilanteita tapahtuu yhtä aikaa. Tämä asettaa erityisiä vaatimuksia roolien ja vastuiden selkeydelle.

Kaiken viestinnän ja vuorovaikutuksen on oltava selkeää

Tartuntatautiin leviäminen on dynaamista ja tieto muuttuu jatkuvasti, mikä asettaa haasteen viestinnälle mutta myös esimerkiksi materiaaliselle varautumiselle (esim. sertifioitujen tuotteiden tunnistaminen). Ristiriitaisen tiedon levittämistä tulisi välttää kriisitilanteissa kaikin keinoin. Viestinnän ja ohjeiden tulisi huomioida paikallinen leviämisen vaihe, mutta ohjeiden tulisi olla silti yhdenmukaisia. Myös lain yleisestä luottavuudesta on hyvä huolehtia.

Realistinen tilannekuva on kaiken toiminnan lähtökohta

Realistinen tilannekuva on toimivan ennakkoinnin ja oikeasuhtaisten toimenpiteiden tekemisen edellytys kaikissa skenaarioissa. Tilannekuvan muodostamiselle tulisi olla selkeä vastuutaho. Esimerkiksi erilaisten tautien tarttumisen todennäköisyydestä toivottiin selkeää tietoa.

Kansainvälinen yhteistyö on liikkuvuuden näkökulmasta erityisen tärkeää

Hankalissa tilanteissa kaikkien maiden tulisi sitoutua kattaviin ja laajoihinkin toimenpiteisiin. Paikallinen eristäminen toimii parhaiten taudin leviämisen alkuvaiheessa, mutta myöhemmin se voidaan nähdä liian rajuna vaikutuksiin nähden.

Liikenteen ja liikkuvuuden turvaaminen on tärkeä osa kokonaisturvallisuutta ja huoltovarmuuden ylläpitämistä!

Kiitos kaikille työpajaan osallistuneille!

Lisätietoja hankkeesta:

Mirka-Tuulia Kuoksa, STM (etunimi.sukunimi@gov.fi)

Työpajojen fasilitointi ja yhteenveto:

Tuire Suihkonen, Nicole Kajander ja Jaana Kalliomäki-Adan,
HAUS kehittämiskeskus Oy (etunimi.sukunimi@haus.fi)

